

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi hyvinvointialueesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta (kohdennettu alijäämän kattamista koskevan määräajan jatkaminen)

Johdanto

Valtiovarainministeriö pyytää lausuntoanne luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi hyvinvointialueesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta.

Alijäämän kattamista koskevaa sääntelyä muutettaisiin väliaikaisesti siten, että valtiovarainministeriö voisi tietyin edellytyksin myöntää niille hyvinvointialueille, joille ei ole kertynyt uutta alijäämää vuodelta 2025, mahdollisuuden kattaa ennen vuotta 2025 syntyneet alijäämät vuoden 2027 tai vuoden 2028 loppuun mennessä.

Lisäksi hyvinvointialueiden investointisuunnitelman toimittamista koskevia määräaikoja muutettaisiin.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian. Ehdotettu alijäämän kattamismääräajan jatkamista koskeva sääntely olisi voimassa 31.12.2029 asti.

Tausta

Hyvinvointialueiden taloudellinen tilanne on ollut haastava alueiden kahden ensimmäisen toimintavuoden aikana. Alueiden yhteenlaskettu kertynyt alijäämä vuosilta 2023–2024 on 2,45 miljardia euroa eli 438 euroa per asukas tai noin 10 prosenttia vuoden 2024 valtion rahoituksesta. Valtaosalla hyvinvointialueista talouden näkymissä on kuitenkin tapahtunut käänne parempaan loppuvuoden 2024 aikana ja kustannusten kasvu on hidastunut aiemmasta. Tämän kehityksen jatkuminen on syytä varmistaa.

Keskeistä on, että alueet tekevät kaikki mahdolliset toimet talouden tasapainottamiseksi jo vuonna 2025, jolloin vuodelle 2026 ei kohdentuisi niin suuria sopeutuspaineita. Vuonna 2025 alueiden taloudellista tilannetta helpottaa vuoden 2023 kustannusten toteuman perusteella maksettu lakisääteinen rahoituksen jälkikäteistarkistus (noin 1,4 miljardia euroa).

Hyvinvointialueiden tilanteet ovat kuitenkin eriytyneet. Lainsäädännön muutoksella pyritään varmistamaan toimintaa ja taloutta merkittävästi uudistamaan ryhtyneiden hyvinvointialueiden mahdollisuus kattaa alijäämänsä harkinnanvaraisen määräajan jatkamisen puitteissa. Valmisteltavalla lainsäädännöllä on myös tarkoitus ehkäistä julkisen talouden kannalta ennakoimattomien ja hallitsemattomien vaikutusten realisoitumista.

Tavoitteet

Pääsääntönä säilyisi edelleen velvoite kattaa hyvinvointialueen taseeseen kertynyt alijäämä enintään kahden vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Väliaikaisen sääntelyn tavoitteena on säädösperustaisesti mahdollistaa tietyin edellytyksin niille hyvinvointialueille, jotka eivät alueen taloustietojen perusteella objektiivisesti arvioiden pysty sopeuttamaan toimintaansa voimassa olevassa laissa säädettyyn alijäämän kattamismääräaikaan mennessä, tarvittavien toimenpiteiden ajoittaminen vuoden tai kaksi vuotta pidemmälle ajanjaksolle. Mahdollisuus koskisi kuitenkin vain niitä hyvinvointialueita, jotka alueen taloustietoihin ja taloudelliseen näkymään perustuvan realistisen arvion mukaan pystyisivät kattamaan alijäämänsä vuodella tai kahdella pidennetyssä määräajassa.

Sääntely pyritään kohdentamaan mahdollisimman tarkasti niille hyvinvointialueille, jotka ovat määrätietoisesti toteuttaneet toimia taloutensa tasapainottamiseksi voimassa olevan sääntelyn mukaisesti ja siten saaneet kuluvan vuoden osalta taloutensa tasapainoon, mutta joiden ei kuitenkaan ole mahdollista noudattaa voimassa olevaa hyvinvointialueesta annetun lain (611/2021) 115 §:n 2 momentin mukaista sääntelyä uudistuksen alkuvuosina kertyneen alijäämän osalta.

Käytäntö on osoittanut, että palvelurakenteeseensa ja palvelutoimintaansa päämäärätietoisesti uudistuksia tehneet hyvinvointialueet ovat kyenneet hillitsemään kustannustensa kasvua tavalla, joka johtaa talouden tasapainottumiseen ja siten myös alijäämien kattamiseen laissa säädetyssä määräajassa palvelut turvaten. Olennaista on käytännössä ollut tasapainottamisen aikajänne eli riittävän voimakkaat uudistukset riittävän varhain aloitettuina, jolloin vuotuinen sopeuttamistarve ei ole päässyt muodostumaan liian suureksi. Sääntely kohdennettaisiin laissa säädettävin edellytyksin niille alueille, joille se on lainsäädännön noudattamiseksi välttämätöntä. Väliaikainen sääntely vahvistaa siten osaltaan laillisuusperiaatteen toteutumista hyvinvointialuelähtöisesti.

Muutoinkin esityksen tavoitteena on painottaa hyvinvointialueiden itsehallinnon toteutumista ja tukea hyvinvointialueen omaa päätöksentekoa parantamalla väliaikaisesti säädösperustaisesti alueiden mahdollisuuksia omin toimin sopeuttaa talouttaan ilman hyvinvointialueen arviointimenettelyä. Valtion hyvinvointialueiden ohjauksen kokonaisuuteen ei muutoin esitetä muutoksia.

Hyvinvointialueiden investointisuunnitelmien ministeriöille toimittamisen aikataulun muutosehdotuksen tavoitteena on helpottaa investointisuunnitelmien valmistelua ja käsittelyä hyvinvointialueilla, kun kerrallaan olisi käsiteltävänä vain yksi, seuraavaa vuotta koskeva suunnitelma. Tavoitteena on parantaa investointisuunnitelmien tarkkuustasoa lyhentämällä suunnitelmien toimittamisen ja niiden toteuttamisen välistä aikaa.

Vastausohjeet vastaanottajille

Myös jakelulistan ulkopuoliset tahot voivat halutessaan antaa lausuntonsa.

Lausunto pyydetään ensisijaisesti antamaan vastaamalla lausuntopyyntöön lausuntopalvelun kautta.

Ohjeet palveluun rekisteröitymiseksi ja palvelun käyttämiseksi löytyvät lausuntopalvelun sivulta Ohjeet > Käyttöohjeet (käyttäjätuki: lausuntopalvelu.om(at)gov.fi). Ministeriöiden tulee lisäksi tallentaa lausuntopalvelussa antamansa lausunto VAHVA-asianhallintajärjestelmään asialle VN/20605/2025.

Jos lausuntoa ei ole mahdollista antaa lausuntopalvelussa, lausunto voidaan vaihtoehtoisesti toimittaa ministeriön kirjaamoon sähköpostilla osoitteeseen kirjaamo.vm(at)gov.fi tai postitse osoitteeseen PL 28, 00023 Valtioneuvosto. Kirjaamoon toimitetussa lausunnossa pyydetään mainitsemaan asianumero VN/20605/2025. Lisäksi kirjaamoon toimitettu lausunto pyydetään lähettämään esimerkiksi sähköpostin liitetiedostona Word- tai PDF-muodossa, jotta lausuntoasiakirja ei sisällä tarpeettomia henkilötietoja, kuten yksityishenkilön sähköpostiosoitetta.

Kaikki annetut lausunnot ovat lähtökohtaisesti julkisia viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) mukaisesti. Lausunnot julkaistaan hankkeen julkisilla hankesivuilla (valtioneuvosto.fi/hankkeet, tunnus VM072:00/2025). Yksityishenkilön lausunto julkaistaan kuitenkin hankesivuilla tietosuojasystistä ainoastaan, jos henkilö tätä kirjallisesti pyytää esimerkiksi lausuntonsa yhteydessä tai sen saateviestissä.

Lisäksi kaikki lausuntopalvelussa annetut lausunnot, mukaan lukien yksityishenkilöiden lausunnot, ovat automaattisesti kaikkien nähtävissä lausuntopalvelussa. Ministeriö ei julkaise kirjaamoon toimitettuja lausuntoja lausuntopalvelussa.

Lausunnossa ei tule ilmoittaa tarpeettomia henkilötietoja. Vaikka yksityishenkilön kirjaamoon toimittamaa lausuntoa ei julkaistaisi verkossa, lausunto on ministeriöltä kaikkien saatavissa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain mukaisesti.

Aikataulu

Lausunnot pyydetään antamaan **viimeistään 31.10.2025**.

Valmistelijat

Hallitusneuvos Kirsi Ruuhonen, VM, puh. 02955 30413, kirsi.ruuhonen(at) gov.fi

Lausuntopyynnön teknisiin kysymyksiin lisätietoja antaa:

Projektiassistentti Essi Taavitsainen, puh. 02955 30141, essi.taavitsainen(at)gov.fi

Linkit

<https://vm.fi/hanke?tunnus=VM072:00/2025> - Linkki säädösvalmisteluhankkeen verkkosivuille

<https://vm.fi/sv/projekt?tunnus=VM072:00/2025> - Länk till webbplatsen för lagberedningsprojektet

Liitteet:

[HE laiksi hyvinvointialueesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta.pdf](#)

- HE laiksi hyvinvointialueesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

[HE laiksi hyvinvointialueesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta](#)

[muuttamisesta_RU.pdf](#) - HE laiksi hyvinvointialueesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta_RU

Jakelu:

Etelä-Karjalan hyvinvointialue
Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue
Etelä-Savon hyvinvointialue
Etelä-Suomen aluehallintovirasto
Helsingin kaupunki
HUS-yhtymä
Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy
Itä-Suomen aluehallintovirasto
Itä-Uudenmaan hyvinvointialue
Kainuun hyvinvointialue
Kanta-Hämeen hyvinvointialue
Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue
Keski-Suomen hyvinvointialue
Keski-Uudenmaan hyvinvointialue
Kymenlaakson hyvinvointialue
Lapin aluehallintovirasto
Lapin hyvinvointialue
Lounais-Suomen aluehallintovirasto
Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto
Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue
Oikeuskanslerin virasto
Opetus- ja kulttuuriministeriö
Pirkanmaan hyvinvointialue
Pohjanmaan hyvinvointialue
Pohjois-Karjalan hyvinvointialue
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue
Pohjois-Savon hyvinvointialue
Pohjois-Suomen aluehallintovirasto
Päijät-Hämeen hyvinvointialue
Satakunnan hyvinvointialue
Sisäministeriö
Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto
Sosiaali- ja terveysministeriö
Suomen Tilintarkastajat ry
Terveysten ja hyvinvoinnin laitos
Työ- ja elinkeinoministeriö
Valtiontalouden tarkastusvirasto
Vantaan ja Keravan hyvinvointialue
Varsinais-Suomen hyvinvointialue

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Ahonen Ville-Veikko
Valtiovarainministeriö

Ruuhonen Kirsi
Valtiovarainministeriö